

Les millors obres de les lletres gironines (1)

Vila-sacra, capital del món

Text d'assaig-ficció que ha fet fortuna, com ho palesen quatre edicions en llibre i una en revista, al butlletí del poble; en una conferència mítica a Figueres i una altra a la festa major de Vila-sacra, en un entarimat, Fages en estat pur i creatiu dona a conèixer la seva visió del cor de l'Empordà

kioscoprensaiberica#josepmaria.figueres@uab.cat

L'Empordà al centre de l'imperi

Josep Maria Figueres
PROFESSOR DE LA UAB

Carles Fages de Climent, escriptor figuerenc rellevant, té, més enllà dels poemes, assaigs, escrits i articles, una obra creativa remarcable de la qual l'assaig *Vila-sacra, capital del món*, n'és una mostra. Assaig de ficció que mostra què haguera pogut ser... i la farsa serveix per mostrar una dimensió original i singular molt ben construïda i que, amb altres obres més convencionals de l'autor, anirem presentant en aquesta secció. L'autor, enginyós, documentat i saberut de l'entrellat, es llueix en una prosa de ritme vibrant tot exposant una invenció que arriba a fer-se versemblant per la seva habilitat narrativa.

Carles Fages de Climent pronuncià la famosa conferència a Figueres el febrer de 1956, el dia 3 segons la invitació o el dia 4 segons el llibre que la publicà cinc anys des-

prés. La repetí a Vila-sacra per la festa major. L'*Ampurdán* (14-VIII-1956) escriu: «*hace unos meses en la Sociedad Casino Menestral de ésta. Ahora, con motivo de la Fiesta Mayor, Fages de Climent ha vuelto a reproducir la misma, precisamente en la población de Vilasacra (...) sobre el improvisado tablado, dentro del típico entoldado de Fiesta Mayor.*» S'edità a Pèrgamo, editorial del mateix Fages, amb pròleg d'Alexandre Deulofeu i il·lustrada per Joaquim Bech de Carede. S'edità diverses vegades, 1967, 1977 i 1993 i a Vila-sacra, el 1987, en dos números del butlletí municipal *La capital del món* i el 2003 a *Llibres del Segle*.

Fages de Climent enceta la seva facècia literària amb un model francès: Jacques Banville, l'autor d'una història crítica de França, ha posat de moda l'estudi hipotètic del caire que haurien pres les coses en el suposat teòric que un fet, possiblement banal, hagués deixat de produir-se, o la realitat concreta d'algun esdeveniment cabdal no hagués tinnut lloc.

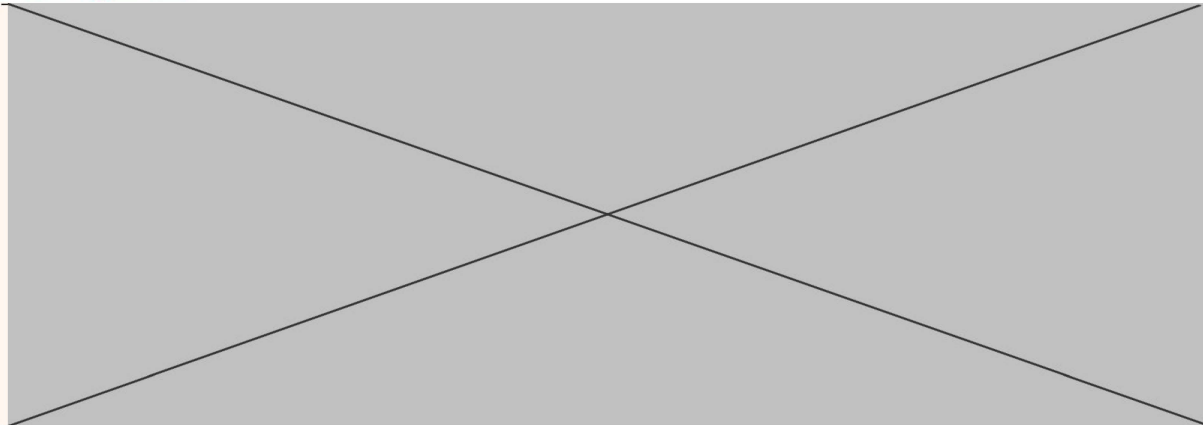
La conferència està basada en un sugge-

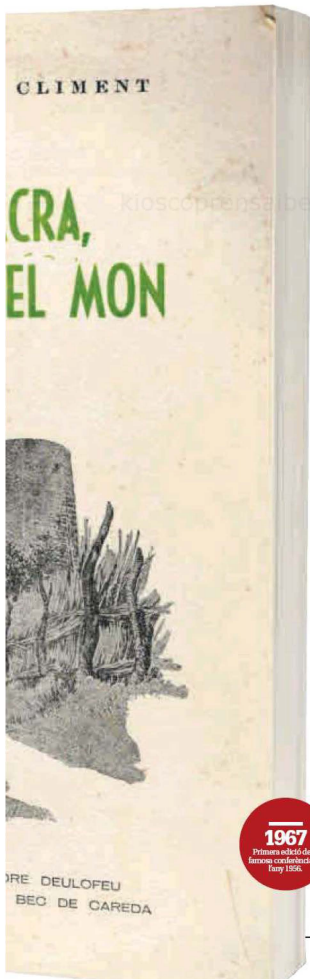
rent supòsit: què hauria succeït si els catalans haguessin guanyat la batalla de Muret el 1213? La batalla fou important, significà un canvi en la trajectòria de Pere el Catòlic i del seu regne. No només hi morí sinó que el domini restà clos a les fronteres i no pogué expandir-se. Si hagués guanyat, el rei hauria passat de ser acusat per la seva nit dissoluta a ser heroi nacional, i Occitània i Catalunya haurien estat potència europea. Si així hagués estat la capital hauria de ser a l'Empordà per raons d'equilibri geogràfic. On? Entre Figueres com a punta oriental del comtat de Besalú i Castelló, on hauria tingut lloc la celebració de la victòria. Davant el dubte, la solució hauria estat, pel seu sentit catòlic, és clar, la vila que té el nom «sagrat», o sigui Vila-sacra, que tindria la centralitat de l'imperi, una ciutat de contrapès entre les forces extremes.

La segona part de la dissertació és l'estructura de la nova capital, com per exemple seria la ciutat, i la tercera, sobre la responsabilitat en el repartiment de responsabilitats als empordanesos. Més enllà de la facècia, re-

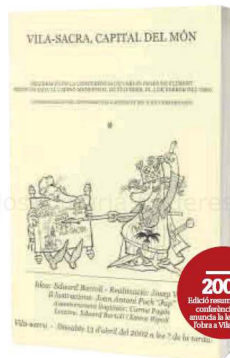

Un fragment

1967
Primera edició de la famosa conferència de l'any 1966.

presenta el somni d'una Catalunya sobirana i respectada amb una història de llibertat pel seu futur.

A la part final, la facècia augmenta. Escrit que a totes les ciutats del món, enllloc de l'Hotel París hi hauria l'Hotel Vila-sacra, etc.

Tanmateix, Muret té importància i molts historiadors se n'han ocupat amb interès tot i que no sempre amb encert. Muret és el final d'un somni: Roma atorgà carta blanca al cruel Simó de Montfort perquè, amb mercenaris i aventurers àvids de botí, en nom de

Déu, ocupés les terres heretges. Un monarca català -catòlic tanmateix- les defensava per jurament de fidelitat. El resultat advers fou la davallada de l'hegemonia del Casal de Barcelona per terres occitanes.

Una història bonica com remarca Alexandre Deulofeu: «Catalunya és la imatge calcada de Grècia (...) Quan el conqueridor expulsà els sarraïns de Mallorca i de València no se li acut pas d'integrar-les a la seva corona sinó que en fa dos nous reialmes gairebé independents. I quan es conquista Múrcia el nostre gran rei la regala graciosament al seu sogre de Castella. (...) No entrava en la mentalitat dels nostres grans reis la idea d'una dominació universal, sinó d'una mena de 'commonwealth' o federalisme molt a la manera empordanesa. Si bé en aquells moments la grandesa material del nostre poble era indiscutible, més indiscutible era encara la seva grandesa espiritual. (...) Es comprèn, doncs, que el nostre poble no pensés mai en dominar els altres pobles ni a sotmetre'ls, ni a tractar-los com a esclaus. Una Vila-sacra imperial, a criteri dels nostres avantpassats, hauria resultat quelcom incompreensible.»

Carles Fages de Climent

Un personatge popular

L'escriptor Carles Fages de Climent (Figueres, 1902-1968) excel·lí en art i en periodisme i esdevingué un personatge faceri i popular de la vida literària amb uns tocs de frivolitat i bonhomia empordanesa i barcelonina. Disposà d'una formació humanística, es llicencià en Lletres a la Universitat de Barcelona amb una tesi sobre Homer. Participà en la penya de l'Ateneu barcelonès amb Sagarra, Riba, Ors... Amic de Dalí, que il·lustrà el seu primer llibre *Les bruixes de Llers* (1924), reeditat amb pròleg de Ventura Gassol (1977) i per tercera vegada el 2003, obra que li atorga força popularitat. De la seva producció destaquen les notes històriques d'avantpassats *Climent* (1969), teatre *El brucl* (1927), *La dama d'Aragó* (1955)... tot i que on excel·lí i fou conegut fou per la poesia, que va conrear al llarg de la vida: *El poema dels tres Reis* (1950, 2001), *La balada del Sabater d'Ordís* (1954, 2003), *Sonets a Maria Clara* (1938), *Epigrames* (2002), *Tots els sonets* (2003), *Somni de Cap de Creus* (2003)... Com a articulista, excel·lia per l'enginy i habilitat. Així, amb articles creatius i agosarats, col·laborà en diaris com *La Veu de Catalunya* i *La Publicitat* i, després de la guerra civil, a *La Vanguardia*, *ABC*, *Tele-èXprés*... recuperats el 2003 per Jaume Guillaumet.

Procedia de família de propietaris rurals benestants, la casa pairal era a Castelló d'Empúries, això feia que passés habitualment camí de Figueres per Vila-sacra. El detall té la seva importància. Són molt populars els epigrames, sota el pseudònim de

«Lo Gayter de la Muga», aplegats el 2002, on satiritza el món i el comportament que no li plau.

La seva relació amb Vila-sacra és ben singular. Diversos llibres seus són publicats amb peu editorial del poble tot i ser només mecanografiats i distribuïts per l'autor. Són: *Primer Llibre d'Epigrames* (1953), *Segon Llibre d'Epigrames*, (1957) i *Cent consells d'amor* (1960, 1994), *Poètica i mística de l'Empordà* (2000) i *Les Bruixes de Llers* (1924). Es pogueren veure a l'exposició, i catàleg, del 2002 que se li féu a Figueres.

Al poble li dedicà el llibre famós que ens ocupa i apareix en diverses referències. Vila-sacra el recordà amb un carrer (1984). Figueres bateja la biblioteca amb el seu nom i Empuriabrava va inaugurar una estela amb uns versos seus. Montserrat Vayreda digué que era el primer poeta de l'Empordà i que «mereix que els seus versos es mantinguin esculpits en pedra de Figueres».

L'escriptor ha estat recuperat i les seves obres tornen al mercat en un impuls d'editors i institucions combinat amb la voluntat familiar d'acostar-lo als lectors. Ha estat força estudiat i reeditat, l'Institut d'Estudis Empordanesos li dedicà un volum el 1983, el 2002 la *Revista de Girona* li dedicà un número monogràfic i, finalment, l'Ajuntament de Figueres publicà aquest any del centenari del naixement la singular i rellevant obra col·lectiva *Carles Fages de Climent (1902-1968) Poètica i mítica de l'Empordà*, alhora que s'impulsà la reedició i edició d'obres seves com *Els meus difunts* (2012, Brau edicions a cura de N. Garolera).